

HE 82/2008 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yhdenvertaisuuslain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhdenvertaisuuslain soveltamisalaa koskeva säännös. Esityksen mukaan etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän kiellon soveltamisalaa laajennettaisiin osittain myös yksityishenkilöiden välisiin suhteisiin, kun kysymys on yleisesti saatavilla olevien asuntojen, muun irtaimen tai kiinteän omaisuuden taikka palvelujen tarjoamisesta yleisölle. Yksityis- ja perhe-elämän piiriin kuuluvat oike-

ustoimet jäisivät kuitenkin edelleen lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Muutoksella oikaistaisiin rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta vuonna 2000 annetun neuvoston direktiivin virheellinen täytäntöönpano.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja muutoksen syyt

Syrjintädirektiivi

Neuvoston direktiivi 2000/43/EY rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta, jäljempänä syrjintädirektiivi, annettiin 29 päivänä kesäkuuta 2000. Syrjintädirektiivin tarkoituksena on luoda puitteet rotuun ja etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän torjumiselle yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi jäsenvaltioissa.

Syrjintädirektiivin 3 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaan direktiiviä sovelletaan yhteisölle annetun toimivallan puitteissa kaikkiin henkilöihin sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, julkisyhteisöt mukaan lukien, kun kyseessä on yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palvelujen saatavuus ja tarjonta, mukaan lukien asuminen. Direktiivin johdanto-osan 4 perustelukappaleessa todetaan muun muassa, että tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan yhteydessä on tär-

keää kunnioittaa myös yksityis- ja perhe-elämää sekä niihin liittyviä liiketoimia.

Neuvosto on vuonna 2004 antanut vastavanhaisen direktiivin 2004/113/EY sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä. Tämän uudemman direktiivin soveltamisala on kirjoitettu selkeämmin niin, että yksityis- ja perhe-elämän suoja käy ilmi suoraan artiklatekstistä. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan yhteisön toimivallan rajoissa kaikkiin henkilöihin, mukaan lukien julkishallinnon elimet, jotka tarjoavat yleisesti saatavilla olevia tavaroita tai palveluja yksityisellä tai julkisella sektorilla yksityis- ja perhe-elämän sekä niiden yhteydessä tehtävien liiketoimien ulkopuolella. Direktiivin täytäntöönpanoaika on päättynyt 21 päivänä joulukuuta 2007.

Yhdenvertaisuuslaki

Syrjintädirektiivi saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä yhdenvertaisuuslailla (44/2004), joka tuli voimaan 1 päivänä hel-

mikuuta 2004. Yhdenvertaisuuslaissa säädetään yhdenvertaisuuden edistämismääräyksistä, syrjinnän kielloista, menettelyistä, jota ei ole pidettävä syrjintänä, sekä kielletyn syrjinnän seuraamuksista ja menettelyistä syrjintäasiaa käsiteltäessä.

Yhdenvertaisuuslain 2 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan lakia sovelletaan asumisen taikka yleisölle tarjottavien tai yleisön saatavilla olevien irtaimen tai kiinteän omaisuuden taikka palvelujen tarjontaan ja saatavuuteen muissa kuin yksityisten henkilöiden välisissä suhteissa. Lain soveltamisalaan kuuluu siten vain ammatin tai elinkeinon harjoittamiseen liittyvä erilaisten hyödykkeiden tarjonta yleisölle. Sen sijaan yksityishenkilön tarjoamat hyödykkeet ja niihin liittyvät yksityishenkilöiden väliset suhteet on rajattu syrjintäkiellon soveltamisalan ulkopuolelle riippumatta siitä, minkä tyyppistä omaisuutta tai palvelua tarjonta koskee.

Yhdenvertaisuuslakia valmisteltaessa katsottiin, ettei direktiivi ulottuisi yksityishenkilöiden välisiin suhteisiin. Tätä tulkintaa tuki direktiivin johdanto-osan 4 perustelukappaleessa tärkeäksi todettu yksityis- ja perhe-elämän sekä niihin liittyvien liiketoimien kunnioittaminen. Näistä syistä yksityishenkilöiden väliset suhteet rajattiin syrjintäkiellon soveltamisen ulkopuolelle. Katsottiin, että yksityishenkilön tulisi kaikissa tapauksissa voida valita vapaasti sopijapuolensa ilman pelkoa yhdenvertaisuuslain seuraamuksista ja käännetystä todistustaakasta.

Syrjintäkieltoa rikkonut omaisuuden tai palvelujen tarjoaja on yhdenvertaisuuslain 9 §:n nojalla velvollinen maksamaan loukatulle hyvityksen, jonka enimmäismäärä on 15 000 euroa. Hyvityksen suuruus määrätään tapauskohtaisesti ottaen muun muassa huomioon syrjinnän laatu ja laajuus sekä tekijän suhtautuminen tekoonsa ja hänen taloudellinen asemansa. Hyvitys voidaan jättää tuomitsematta, jos se on olosuhteet huomioon ottaen kohtuullista. Toisaalta enimmäismäärä voidaan erityisistä syistä ylittää. Loukatulla voi lisäksi olla oikeus korvaukseen taloudellisesta vahingosta vahingonkorvauslain (412/1974) tai muun lain nojalla.

Yhdenvertaisuuslain 17 §:n mukaan epäilyn syrjinnän selvittämisessä lähtökohtana on syrjintäoletta ja käännetty todistustaakka.

Jos henkilö, joka katsoo joutuneensa syrjinnän kohteeksi, esittää selvitystä, jonka perusteella voidaan olettaa syrjintäkieltoa rikotun, vastaajan on osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Muutoksen syyt

Euroopan yhteisöjen komissio antoi loka-kuussa 2007 Suomelle perustellun lausunnon, joka muun ohella koski syrjintädirektiivin 3 artiklan 1 kohdan h alakohdan täytäntöönpanoa. Komissio katsoi, että yhdenvertaisuuslain 2 §:n 2 momentin 4 kohdan rajaaminen muihin kuin yksityisten henkilöiden välisiin suhteisiin on syrjintädirektiivin 3 artiklan 1 kohdan h alakohdan vastaista. Perusteluinaan komissio esitti ensinnäkin sen, että kaikkia direktiivissä säädettyihin oikeuksiin tehtyjä poikkeuksia on tulkittava kapea-alaisesti, jotta ei vaarannettaisi direktiivin tavoitetta. Komissio katsoi lisäksi, että henkilöiden, jotka asettavat tavaroita tai palveluja, kuten asuntoja, yleisesti saataville on valmistauduttava joihinkin heidän yksityisyyden suojansa toteutumista koskeviin rajoituksiin.

Perusteltuun lausuntoon antamassaan vastauksessa Suomi totesi, että se tulee muuttamaan lainsäädäntöään siten, että syrjintädirektiivin mukaisen syrjintäkiellon soveltamisalaa täsmennetään. Lisäksi Suomi totesi, että kielto tulisi koskemaan yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palveluiden, mukaan lukien asuminen, saatavuutta ja tarjontaa myös yksityisten välisissä suhteissa ottaen kuitenkin huomioon direktiivin johdanto-osassa tarkoitetut perusoikeudet ja -vapaudet ja erityisesti yksityis- ja perhe-elämän kunnioittaminen. Tältä osin vastauksessa viitattiin edellä mainittuun direktiivin johdanto-osan 4 perustelukappaleeseen.

2 Eräiden muiden EU-maiden lainsäädäntö

Syrjintädirektiivin 3 artiklan 1 kohdan h alakohdan täytäntöönpano ei ole täysin yhdenmukainen EU:ssa. Jäsenvaltioiden lainsäädännöissä on eroja sen suhteen, millä tavalla syrjintäkieltoa sovelletaan yksityisten välisissä suhteissa. Joissakin jäsenvaltioissa

syrjintäkieltoa ei sovelleta lainkaan yksityisten välisiin suhteisiin, joissakin rajaus koskee yksityis- ja perhe-elämää ja joissakin syrjintäkieltoa sovelletaan rajoituksitta myös yksityisten välisissä suhteissa.

Ruotsi

Ruotsissa syrjintädirektiivin 3 artiklan 1 kohdan h alakohta on pantu täytäntöön syrjintälain (diskrimineringslag 2003:307). Lain 9 §:ssä kielletään syrjintä silloin, kun tavaroita, palveluja tai asuntoja tarjotaan yleisölle ammattimaisesti. Yksityisten välisissä suhteissa syrjintäkieltoa ei sovelleta. Ruotsin lain rajaus on siis samansisältöinen kuin Suomessa.

Komissio on heinäkuussa 2007 antanut myös Ruotsille perustellun lausunnon direktiivin 3 artiklan 1 kohdan h alakohdan täytäntöönpanosta. Komission perustelut vastaavat 1 jaksossa selostettuja Suomelle annettussa perustellussa lausunnossa esitetyt perustelut. Ruotsi on komissiolle antamassaan vastauksessa myöntänyt, ettei voimassa oleva lainsäädäntö ole tältä osin täysin yhdenmukainen direktiivin kanssa. Ruotsin hallitus on maaliskuussa 2008 antanut valtiopäiville esityksen uudeksi syrjintälain (prop 2007/08:95), jolla muun ohella oikaistaisiin syrjintädirektiivin täytäntöönpanoa. Ehdotetun uuden lain 12 §:n mukaan syrjintäkielto koskisi tavaroiden, palvelujen tai asuntojen tarjontaa yleisölle yksityis- ja perhe-elämän ulkopuolella.

Norja

Norjalla ei ole oikeudellista velvoitetta panna täytäntöön syrjintädirektiivin mukaisia säännöksiä, koska direktiivi ei kuulu ETA-sopimuksen piiriin. Norjan syrjintälain (lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv.) 3 §:ssä on kuitenkin direktiivin 3 artiklan 1 kohdan h alakohtaa vastaava säännös. Sen mukaan syrjintäkielto koskee kaikkia toiminta-aloja lukuun ottamatta perhe-elämää ja henkilökohtaisia suhteita.

Tanska

Tanskassa syrjintädirektiivin 3 artiklan 1 kohdan h alakohta on pantu täytäntöön lailla etnisestä yhdenvertaisuudesta (lov om etnisk ligebehandling nr 374 af 28/05/2003). Lain 3 §:n mukaan syrjintäkielto koskee kaikkea yksityistä toimintaa, kun kysymyksessä on tavaroiden, palvelujen taikka asuntojen tarjoaminen yleisölle.

3 Ehdotettu muutos

Yhdenvertaisuuslain soveltamisalaa koskevan 2 §:n 2 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi, jotta se nykyistä täsmällisemmin vastaisi direktiivin 3 artiklan 1 kohdan h alakohdan sääntelyä.

Ehdotuksella muutetaan voimassa olevaa säännöstä siten, että yksityishenkilöiden välisiä suhteita ei rajata kokonaan kohdan soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotettu uusi rajaus on jonkin verran nykyistä kapea-alaisempi, ja se koskee yksityis- ja perhe-elämän piiriin kuuluvia oikeustoimia. Rajaus perustuu direktiivin johdanto-osan 4 perustelukappaleen vastaavaan mainintaan. Ehdotettu säännös vastaa myös sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä annetun direktiivin 2004/113/EY 3 artiklan 1 kohtaa.

Yksityis- ja perhe-elämän piiriin kuuluisivat oikeustoimet, jotka liittyvät läheisesti yksilön henkilökohtaiseen elämänpiiriin, tyypillisesti omassa käytössä olevaan tai olleeseen kiinteään tai irtaimeen omaisuuteen. Yksityiseen elämänpiiriin kuulumiselle on lisäksi ominaista, että yleisölle tarjonta on luonteeltaan satunnaista tai vain harvoin toistuvaa. Jatkuvan tai usein toistuvan tarjonnan ensisijaisena tarkoituksena voidaan pitää tulon tai muun taloudellisen hyödyn hankkimista, eikä tällainen toiminta enää kuulu kohdassa tarkoitettun yksityis- ja perhe-elämän piiriin.

Esimerkiksi asuinhuoneiston alivuokraus ja jälleenvuokraussuhteet kuuluisivat yksityis- ja perhe-elämän piiriin. Sama koskee omassa käytössä olevan asunnon tai loma-asunnon vuokrausta, myyntiä tai muuta luovutusta joko tilapäisesti tai pysyvästi. Myös asumisoikeuden luovutus kuuluisi yksityis- ja perhe-elämään.

Sijoitustarkoituksessa hankitun asunnon tarjoaminen yleisölle kuuluisi sen sijaan syrjintäkiellon soveltamisalaan. Sijoitusasunnon myynnillä tai vuokrauksella pyritään yleensä saamaan tuottoa sijoitetulle pääomalle, minkä vuoksi toiminta on lähempänä elinkeinotoimintaa kuin yksityis- ja perhe-elämää.

Muun omaisuuden osalta merkitystä olisi sillä, liittyykö omaisuuteen erityisiä tunnearvoja. Tunnearvoja liittyy usein perintöesineisiin, koruihin ja muihin henkilökohtaisessa tai oman perheen käytössä olleisiin esineisiin sekä seura- ja harrastuseläimiin. Myös tämänkaltaisen omaisuuden tarjonta kuuluisi kohdassa tarkoitettua yksityis- ja perhe-elämän piiriin.

Palvelujen tarjonta yleisölle voi vain harvoin kuulua yksityis- ja perhe-elämän piiriin, sillä palveluja tarjotaan useimmiten ammattimaisesti ja ansaintatarkoituksessa. Kohdan soveltamisalan ulkopuolelle jäävät kuitenkin yksityishenkilön lähipiirilleen, kuten omaisille ystäville ja naapureille tarjoamat palvelut jo senkin perusteella, ettei tarjonta kohdistu yleisölle.

Kohdan sanamuotoon ehdotetaan lisäksi tarkistuksia, jotka eivät merkitse asiallista muutosta nykytilaan. Tarkoituksena on selvittää sitä, että kohdassa nykyisin mainittu asuminen tarkoittaa asuntojen tarjoamista nimenomaan yleisölle. Perheen, suvun tai yksityishenkilön muun lähipiiriin väliset oikeustoimet eivät edelleenkään kuulu kohdan soveltamisalaan. Myös silloin, kun yksityishenkilö on tarjonnut omaisuuttaan yleisölle esimerkiksi lehti-ilmoituksella, mutta myöhemmin käy ilmi, että joku hänen lähipiiristään on kiinnostunut kyseisestä omaisuudesta, sopimuksen voi tehdä lähipiiriin henkilön kanssa ilman, että sopimuskumppanin valintaa pidettäisiin lainvastaisena syrjintänä.

Kuten nykyisinkin, soveltamisalaan eivät kuulu myöskään asuntoyhteisöjen osakkeiden tai osuuksien omistajien keskinäiset suhteet, kuten mahdollisen lunastusoikeuden käyttäminen.

4 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutuksia julkistalouteen.

Esitys parantaa etnisten vähemmistöjen asemaa, kun syrjintäkielto tulee koskemaan myös osaa yksityishenkilöiden harjoittamasta hyödyketarjonnasta. Vastaavasti esitys kaventaa yksityishenkilöiden vapautta valita näissä tilanteissa sopijapuolensa. Muutos ei ole merkittävä, sillä yksityis- ja perhe-elämän piiriin kuuluvat oikeustoimet jäisivät edelleen lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Siltä osin kuin yksityishenkilöt tulevat syrjintäkiellon soveltamisalan piiriin, he voivat joutua myös yhdenvertaisuuslaissa säädettyjen seuraamusten kohteeksi. Loukatulle maksettavaa hyvitystä koskevat voimassa olevan lain säännökset ovat kuitenkin joustavia. Hyvityksen määrässä voidaan ottaa huomioon kaikki tekoon vaikuttaneet olosuhteet, ja viime kädessä hyvitys voidaan jättää kokonaankin tuomitsematta. Vahingonkorvauslain tai muun lain nojalla mahdollisesti tuomittavaa korvausta taloudellisesta vahingosta voidaan niin ikään sovitella. Näistä syistä nykyisiä seuraamussäännöksiä ei voida pitää yksityishenkilönkään kannalta kohtuuttomina.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 28 päivänä helmikuuta 2008 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus yhdenvertaisuuslain soveltamisalan muuttamisesta. Työryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä ympäristöministeriö. Työryhmän oli ehdotusta laadittaessa otettava huomioon lakimuutoksen merkitys erityisesti perustuslaissa suojattujen perusoikeuksien samoin kuin sopimusvapauden periaatteen sekä yhdenvertaisuuslain seuraamusjärjestelmän kannalta.

Työnsä aikana työryhmä kuuli vähemmistövaltuutettua ja syrjintälautakunnan edustajaa. Työryhmän mietintö valmistui 16 päivänä toukokuuta 2008, ja siitä järjestettiin kuulemistilaisuus oikeusministeriössä 26 päivänä toukokuuta 2008. Kuulemistilaisuuteen oli kutsuttu sisäasiainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, vähemmistövaltuutettu, syrjintälautakunta, Suomen Kiinteistöliitto, Suomen Kuluttajaliitto, Suomen Vuokranantajat, Vuokralaisten keskusliitto, Ihmisoi-

keusliitto, Etnisten suhteiden neuvottelukunta, Romaniasiain neuvottelukunta Vähemmistöasiain neuvottelukunta ja Suomen Romanifoorumi — Fintiko Romano Forum. Kuulemistilaisuuteen osallistuivat oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja Etnisten suhteiden neuvottelukunnan pääsihteeri. Suomen Kuluttajaliitto, Suomen Kiinteistöliitto ja Suomen Vuokranantajat toimittivat näkemyksensä kirjallisesti.

Kaikki asianomaiset ministeriöt sekä Suomen Kuluttajaliitto kannattivat ehdotusta. Etnisiä ryhmiä edustavat tahot pitivät syrjintäkiellon soveltamisalan laajentamista sinänsä myönteisenä mutta riittämättömänä muutoksena. Näiden tahojen mielestä olisi pyrittävä siihen, että etnisen syrjinnän kieltö koskisi rajoituksitta myös yksityishenkilöiden välisiä suhteita. Suomen Vuokranantajat ja Suomen Kiinteistöliitto suhtautuivat sitä vastoin ehdotukseen varauksellisesti. Nämä tahot olivat huolissaan erityisesti pienvuokranantajiin mahdollisesti kohdistuvasta käännetystä todistustaakasta ja hyvitysseuraamuksista.

Esitys on työryhmän mietinnön mukainen. Esityksen tarkoituksena on oikaista viivytyksettä syrjintädirektiivin virheellinen täytäntöönpano. Lakiin ei ole katsottu olevan perusteltua esittää tässä vaiheessa muita muutoksia, sillä yhdenvertaisuuslainsäädännön kokonaisuudistus on parhaillaan valmisteltavana oikeusministeriön asettamassa toimikunnassa.

Edellä 1 jaksossa mainittu komission valvontamenettely koskee syrjintädirektiivin eräiden muidenkin säännösten kansallista täytäntöönpanoa. Näitä säännöksiä koskevat hallituksen esitykset on valmisteltu sisäasiainministeriössä (vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annetun lain 2 §:n muuttaminen) sekä työ- ja elinkeinoministeriössä (yhdenvertaisuuslain 7 §:n muuttaminen). Nämäkin esitykset on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2008. Esi-

tykset eivät ole sisällöltään riippuvaisia tästä esityksestä, vaan ne voidaan käsitellä eduskunnassa erikseen.

6 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Ehdotetulla lailla ei ole taannehtivia vaikutuksia, vaan ennen lain voimaantuloa tehtyihin oikeustoimiin sovelletaan aikaisempia säännöksiä.

7 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esityksellä on liittymäkohtia perustuslain 6 §:n 2 momentissa säädettyyn syrjintäkieltoon, 10 §:n 1 momentissa säädettyyn yksityiselämän suojaan sekä 15 §:n 1 momentissa säädettyyn omaisuuden suojaan.

Ehdotetulla lailla laajennetaan yhdenvertaisuuslain 2 §:n 2 momentissa säädetyn etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän kiellon soveltamisalaa ja siten edistetään yhdenvertaisuuden toteutumista. Esityksen tavoite on hyvin sopusoinnussa perustuslain 6 §:n 2 momentin kanssa.

Toisaalta ehdotetulla lailla kavennetaan jonkin verran yksityishenkilön oikeutta solmia vapaasti sopimussuhteita ja määrätä omaisuutensa luovutuksensaajasta. Ehdotetut rajoitukset eivät kuitenkaan ulotu yksilön yksityis- ja perhe-elämän piiriin kuuluviin oikeustoimiin vaan koskevat sellaista yleisölle suunnattua hyödyketarjontaa, joka luonteeltaan lähenee elinkeinotoimintaa. Ehdotus ei näin ollen ole ongelmallinen perustuslain 10 §:n 1 momentin tai 15 §:n 1 momentin kannalta, ja lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yhdenvertaisuuslain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä tammikuuta 2004 annetun yhdenvertaisuuslain (21/2004) 2 §:n 2 momentin 4 kohta seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

4) yleisesti saatavilla olevien asuntojen, muun irtaimen tai kiinteän omaisuuden taikka palvelujen tarjoamisesta yleisölle lukuun ottamatta yksityis- ja perhe-elämän piiriin kuuluvia oikeustoimia.

 Lakia sovelletaan lisäksi etnisen alkuperän perusteella tapahtuvaan syrjintään, kun kysymys on:

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

yhdenvertaisuuslain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä tammikuuta 2004 annetun yhdenvertaisuuslain (21/2004) 2 §:n 2 momentin 4 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Lakia sovelletaan lisäksi etnisen alkuperän perusteella tapahtuvaan syrjintään, kun kysymys on:

Lakia sovelletaan lisäksi etnisen alkuperän perusteella tapahtuvaan syrjintään, kun kysymys on:

4) asumisen taikka yleisölle tarjottavien tai yleisön saatavilla olevien irtaimen tai kiinteän omaisuuden taikka palvelujen tarjonnasta tai saatavuudesta muissa kuin yksityisten henkilöiden välisissä suhteissa.

4) yleisesti saatavilla olevien asuntojen, muun irtaimen tai kiinteän omaisuuden taikka palvelujen tarjoamisesta yleisölle lukuun ottamatta yksityis- ja perhe-elämän piiriin kuuluvia oikeustoimia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .
